

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Afvandingens betydning for planteproduktionen

Specialkonsulent

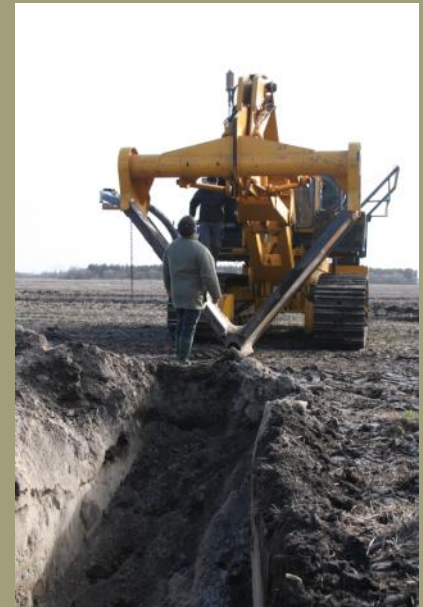
Janne Aalborg Nielsen, VFL

Vandløbskonference

Østlige Øers

Landboforeninger

Sørup Herregård, 24. april 2014

Under jorden – svært at forstå,
let at glemme.

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Foto: Janne Aalborg Nielsen, VFL

Fotos: Erik Skov Nielsen,
Dansk Landbrug Sydhavsørerne

En effektiv afvanding sikrer:

Tidligere såning - temperatur

Færre sygdomsangreb

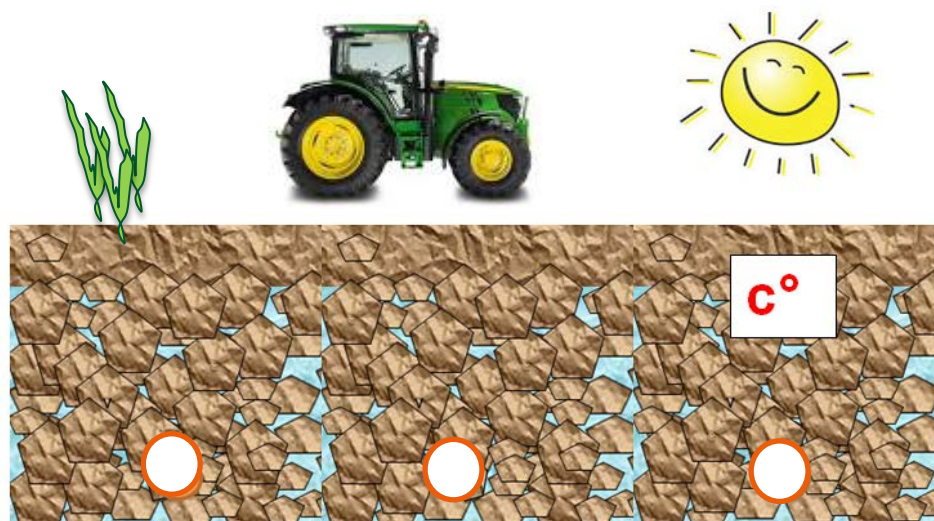
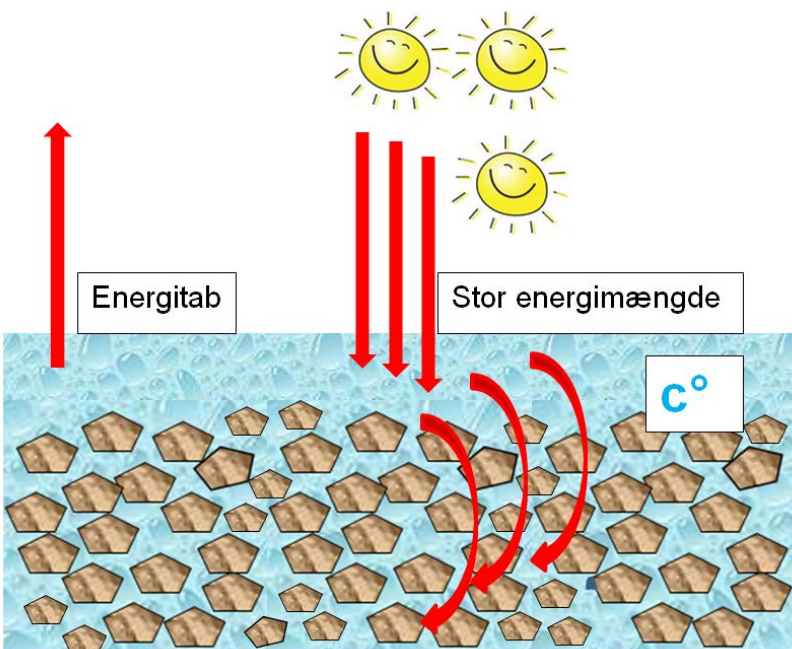
Mindre mængde ukrudt

Bedre gødningsudnyttelse

Mere sikker høst

Højere udbytter

Dræningens betydning for jordtemperaturen

Undersøgelser over danske jorders dræningstilstand

Spørgeundersøgelse på 939 ejendomme i 1972-73.

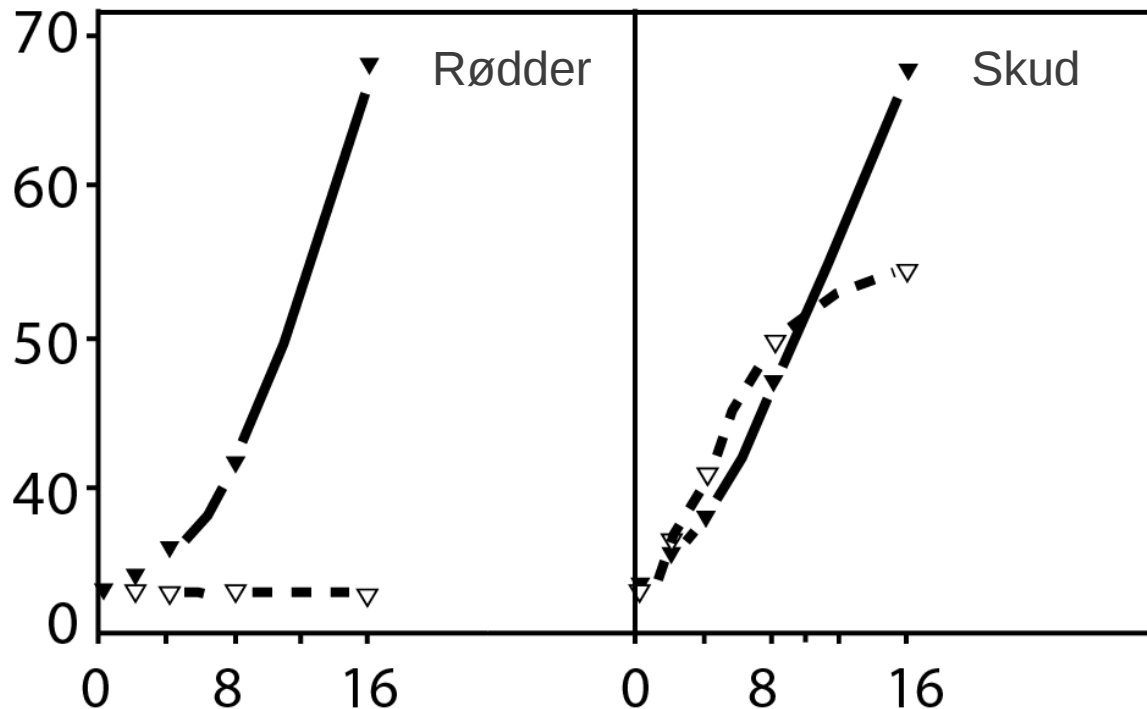
Vurdering ud fra spørgeskemaundersøgelse.

	Tidligere såning
Mineraljord	9-10 dage
Humusjord	10-17 dage

Skriver og Hedegaard (1973)

Påvirkning af plantevæksten

Tørvægt g/plante

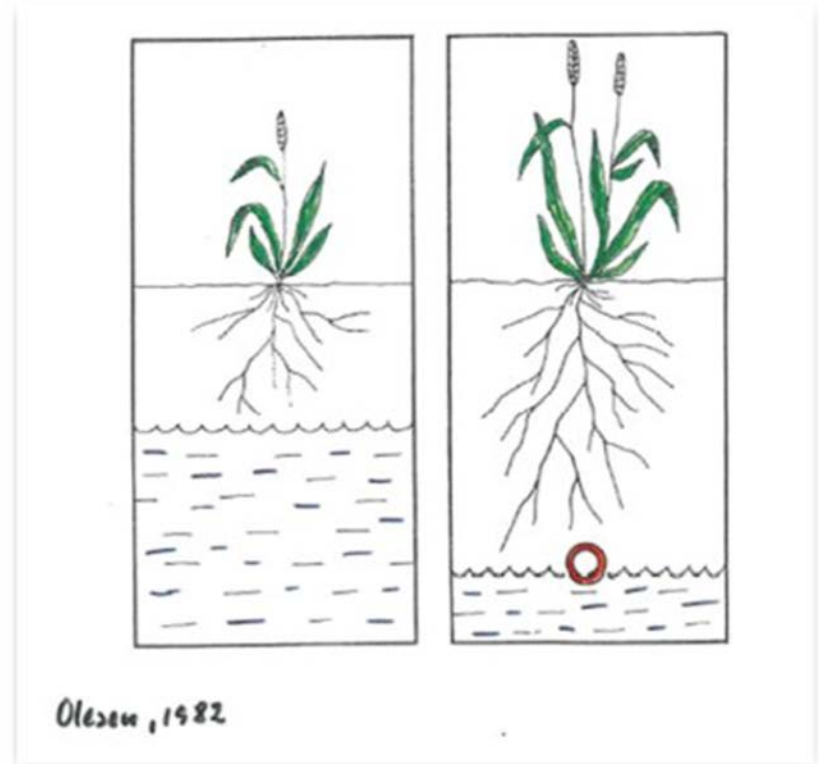
▼ = kontrol

▽ = vandmættet

Varighed af vandmætning (dage)

Baseret på Throught and Drew 1980

Rodvæksten påvirkes

Tabet kommer
snigende!

Afvanding og jordstruktur

Fotos: Janne Aalborg Nielsen, VFL

Forskellige plantearters tolerance overfor vandoverskud

Meget modstandsdygtige	Ris, flerårige græsser
Middel tolerante planter	Kornarterne, frugttræer, sukkerroer (?)
Følsomme planter	Ærter, bønner, majs, kartofler?

Underopdeling af kornarterne	
Mest modstandsdygtige	Rug og vinterhvede
Middeltolerante	Vårhvede og havre
Meget sårbar	Vårbyg , Vinterbyg?*

*Kilden medtager ikke vinterbyg

Kilde: Jensen, 2002

Betydningen af velafvandet jord

Der er sortsforskelle –
men i hvilken grad?

Screeningsforsøg i Vesta Australien

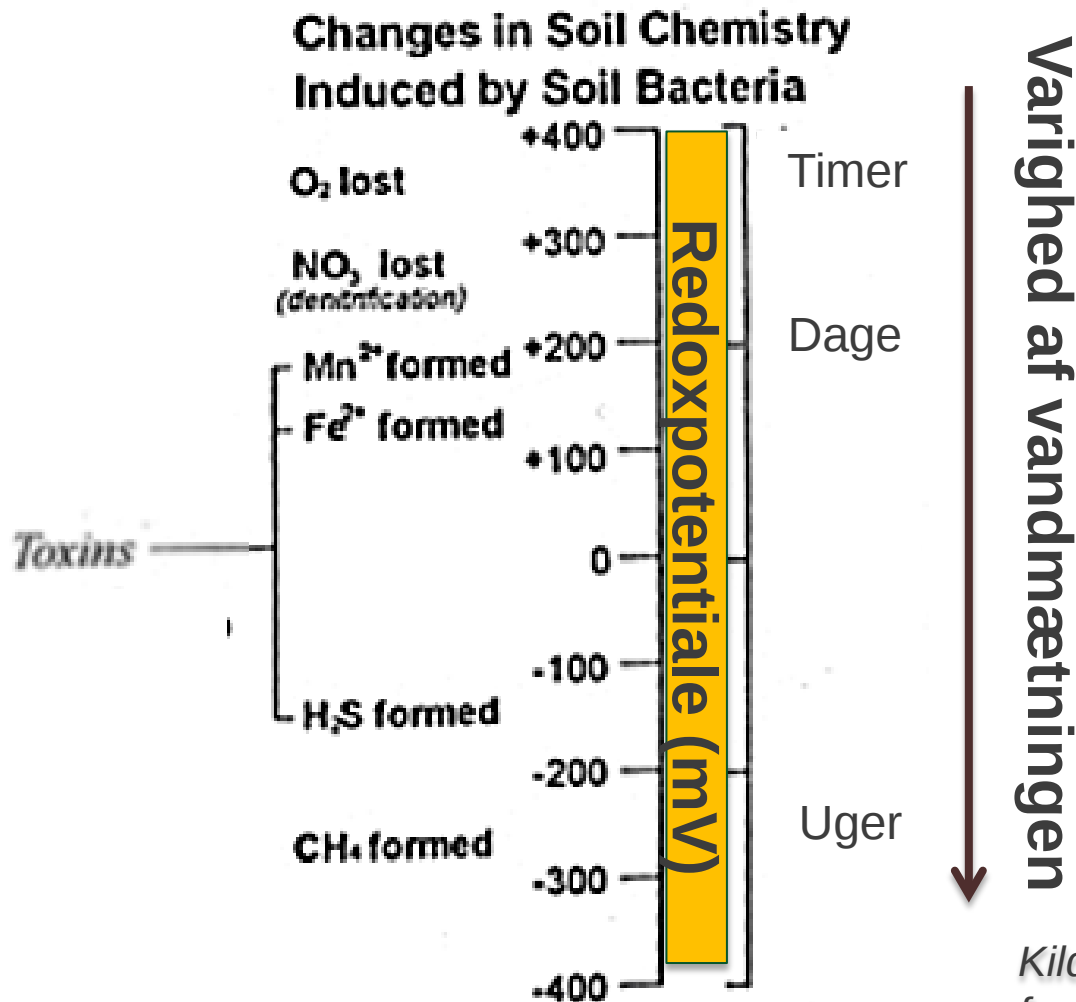

Setter et al., 2009

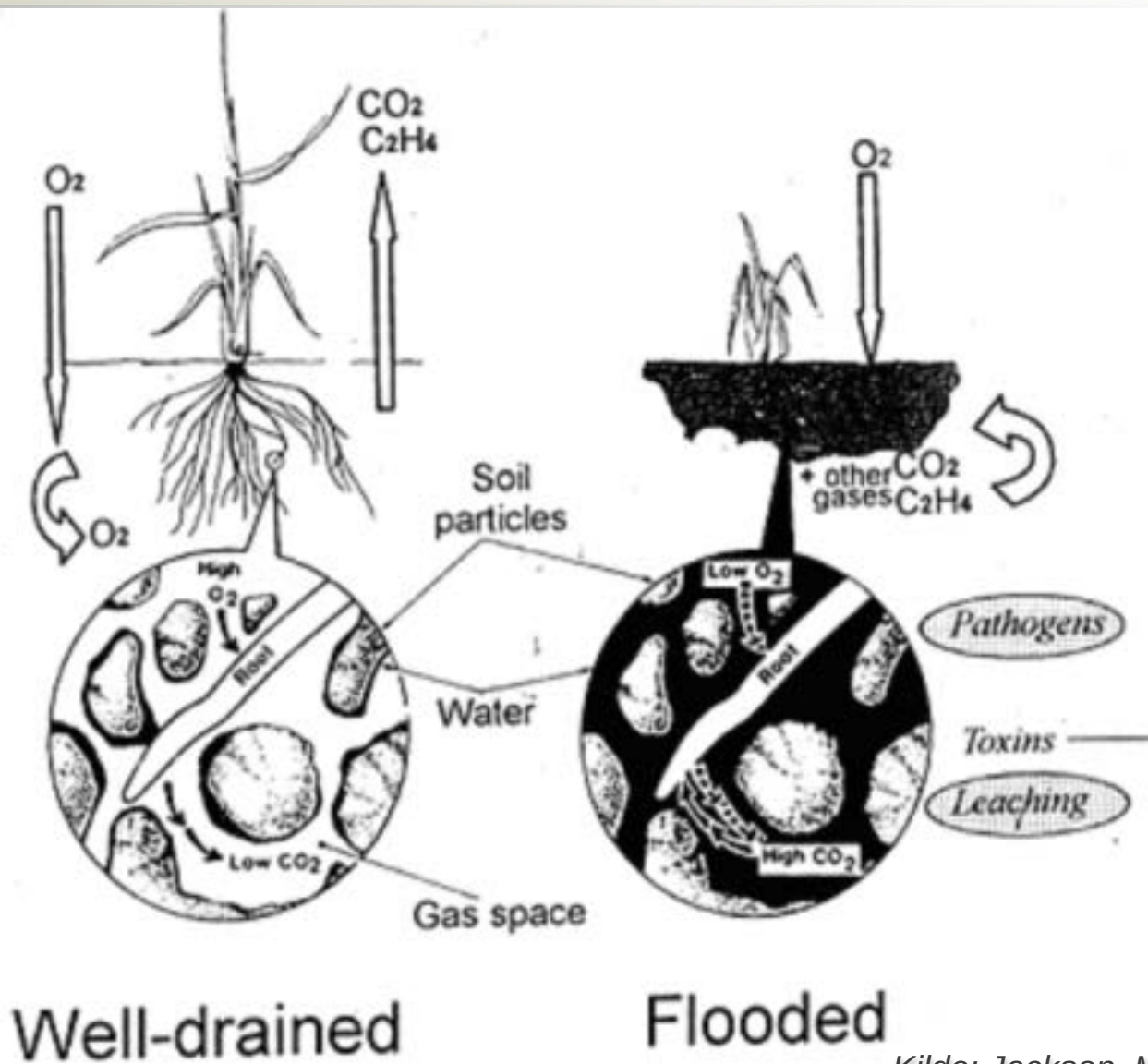
Vækststadier og tolerance overfor vandoverskud

- Des mere aktiv en vækstfase er, des større vil planternes iltbehov være og dermed også skadevirkningen af et vandoverskud.
- Skadevirkning af vandmætning/iltmangel er særlig stor under **spiring** og i den **reproduktive fase**, mindre i den vegetative fase og lille efter modning.

Potentielle negative virkninger på afgrøden

Kilde: Jackson, M.B., år? (– developed from Setter & Belford, 1990)

Kilde: Jackson, M.B., år? (– developed from Setter & Belford, 1990)

Dræning og kvælstofdynamik

Foto: Janne Aalborg Nielsen VFL

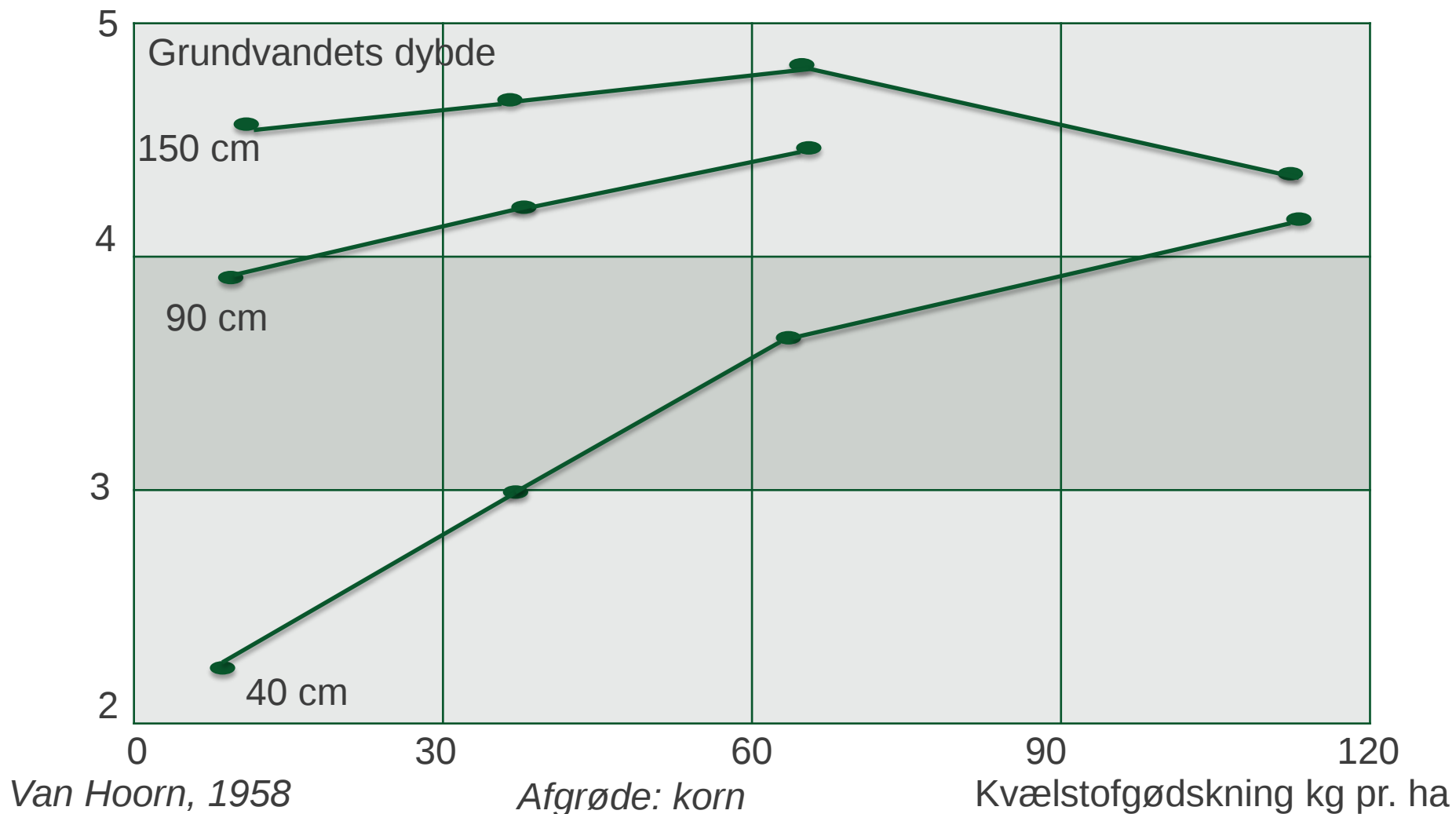
Dræning og kvælstofdynamik

- For en tilstrækkelig kvælstofforsyning fra jorden gennem N-mineralisering og N-fiksering skal der være en mængde ilt tilstede.
- Mængden af det kvælstof der bliver tilgængelig fra jorden stiger som regel, des bedre dræningen er.
- Iltforholdene skal holdes så konstante som muligt for at opnå minimal denitrificering.

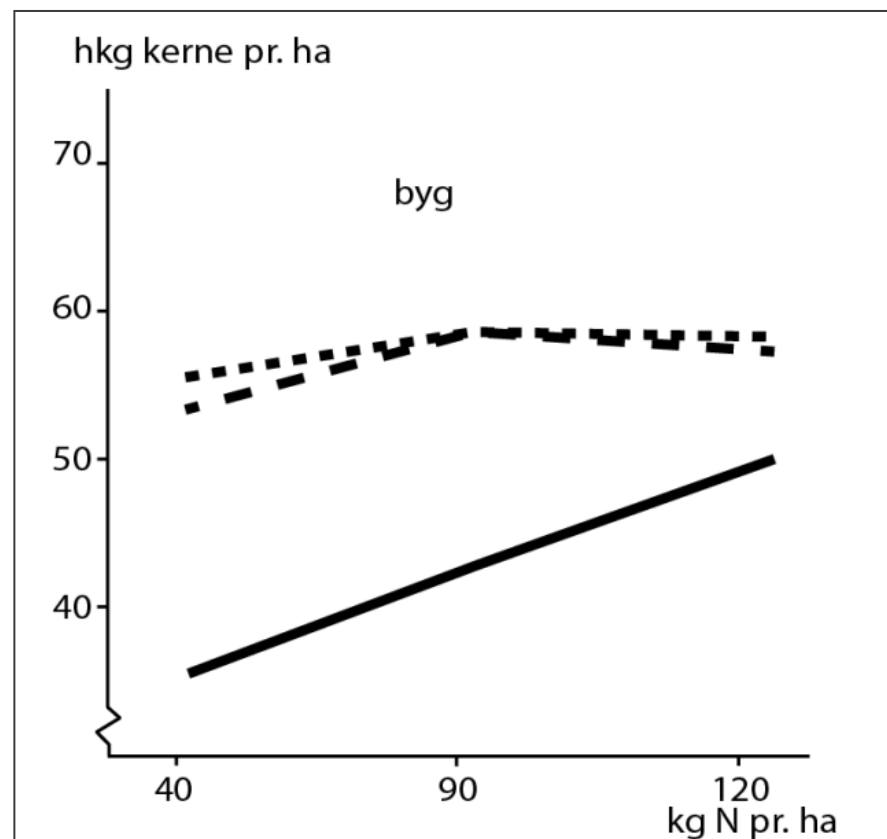
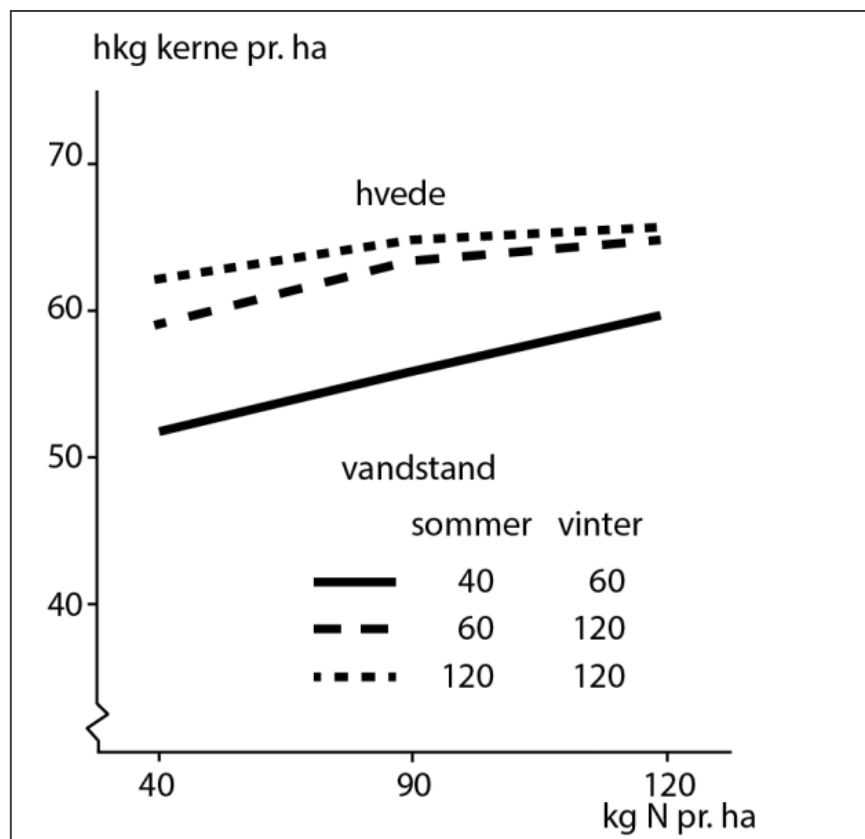
Wesseling, 1974

N-gødsk. og afvandingsdybde, Holland

Udbytte (t/ha)

N-gødskn. og afvandingsdybde DK

Kvælstofoptagelse, slætgræs, England

År	Gødskning KgN pr. ha	Kvælstofop- tagelse, kgN/ha	Kvælstofop- tagelse, kgN/ha
		Udrænet	Drænet
1981	215	402	484
1982	269	373	426
1983	351	304	388

Siltholdig lerjord

Castle et al., 1984

Afdræning og Høstudbytter

Grundvandsdynamikkens påvirkning på udvalgte vækstfaktorer i forsøg på lerjord

Kasper Jakob Jensen

Mille Krambeck Mørk Hansen

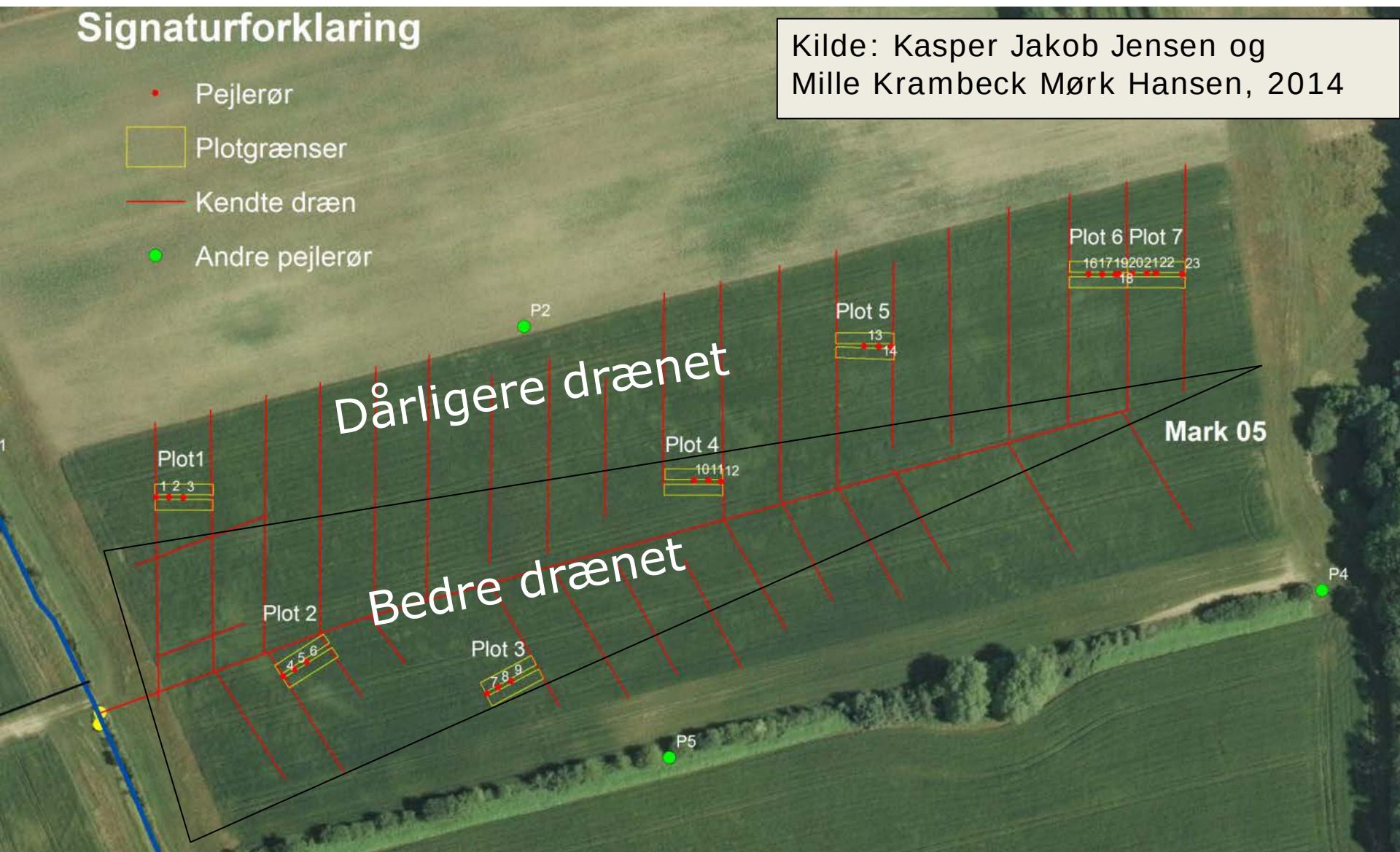
Metode

Signaturforklaring

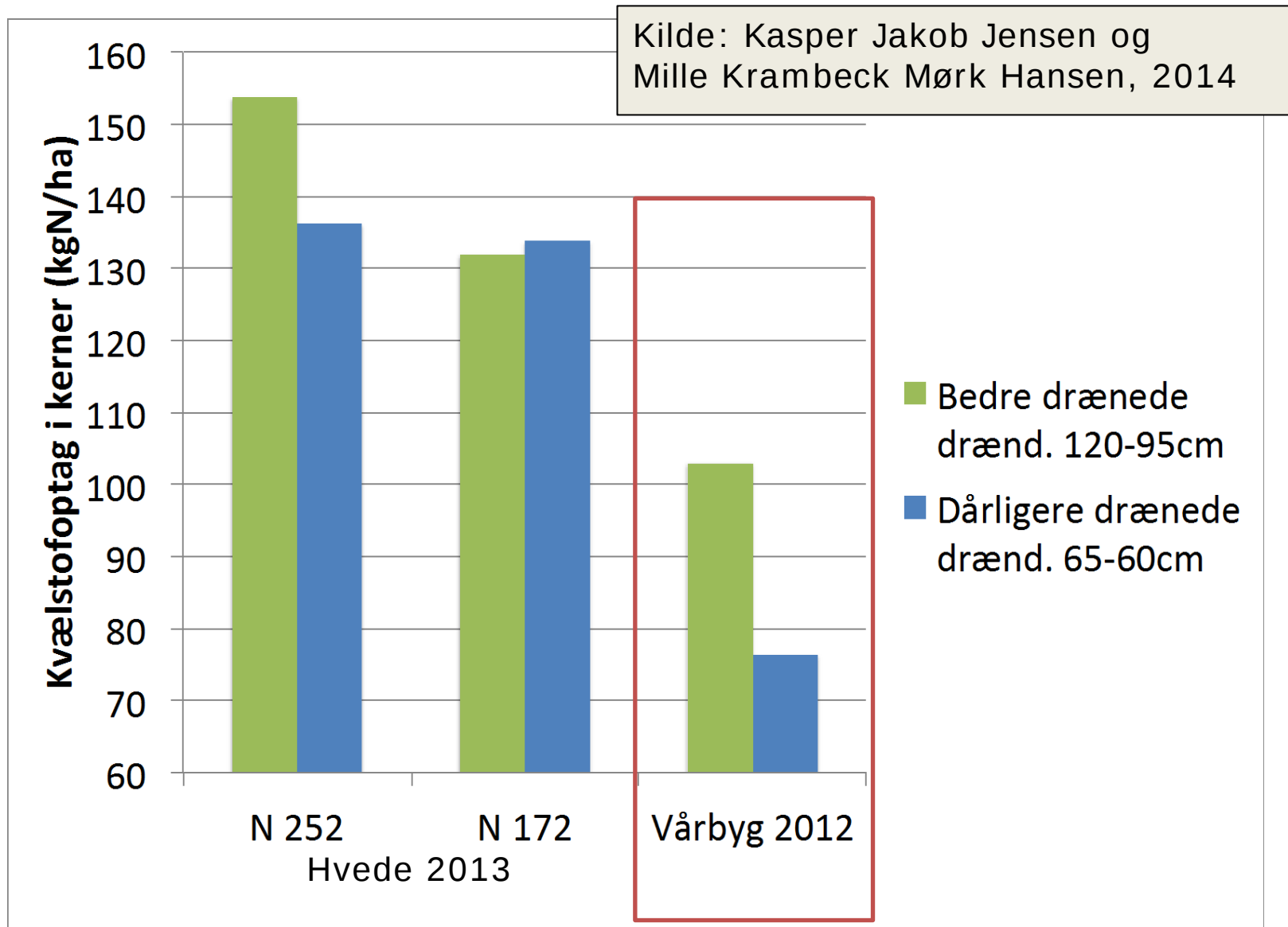
- Pejlerør
- Plotgrænser
- Kendte dræn
- Andre pejlerør

Kilde: Kasper Jakob Jensen og
Mille Krambeck Mørk Hansen, 2014

Kvælstofoptag 2012 og 2013

Forsøg - store krav til forsøgsarealet

- Stort og homogent i både over-og underjord.
- Vanskeligt at etablere ubehandlet led på grund af vandbevægelsen i jorden

Periodevis vandmætning - et komplekst samspil

Kompensatorisk vækst

Afgrødens art

Vandoverskuddets
varighed

Tidspunktet for vandoverskuddet

Grundvandspejlets højde

Temperatur

Redoxpotentiale

Mindsket og/eller øget
tilgængelighed af
næringsstoffer

pH

Danske forsøg med afvanding

- Mosearealer ved Herning, 1910-1922.
- Lerjord ved Kvorning, 1927-1934.
- Marskjord ved Højer, 1936-1976.
- Marskjord ved Ribe, 1966-1976.
- Klæggjord i Skjernådalene, 1963-1976.
- Lavmose i Skjernådalene, 1963-1972.

Forsøg på lerjord ved Kvorning

- Det danske Hedeselskab.
- Dræningsforsøg i Kvorning 1927-1934.
- Stenfri, stiv lerjord - også i underjord.
- Drændybde: 80, 115 og 150 cm.
- Drænafstand: 11 og 22 m.

Forholdstal for udbytte ved dræning, Kvorning

Afgrøde	Udbytte, forholdstal (udrænet=100)
Havre	121
Hvede	155
Byg	175
Kålroer	133
Runkelroer	222
Græs og kløver	139

Størst opnåede udbytter i drænede parceller.
 Udbytterne i tabellen er opnået med drænene i
 115 cm's dybde.
 Ingen væsentlig indflydelse af drænafstanden.

Efter Thøgersen, 1935

Forsøg på marskjord ved Højer

- Statens Planteavlsforsøg.
- Dræningsforsøg i Højer 1936-1976.
- Klægjord, lerindhold 15-20 procent.
- Undergrund med finsand.
- Drændybde: 80 og 115 cm.
- Drænafstand: 18 og 24 m.

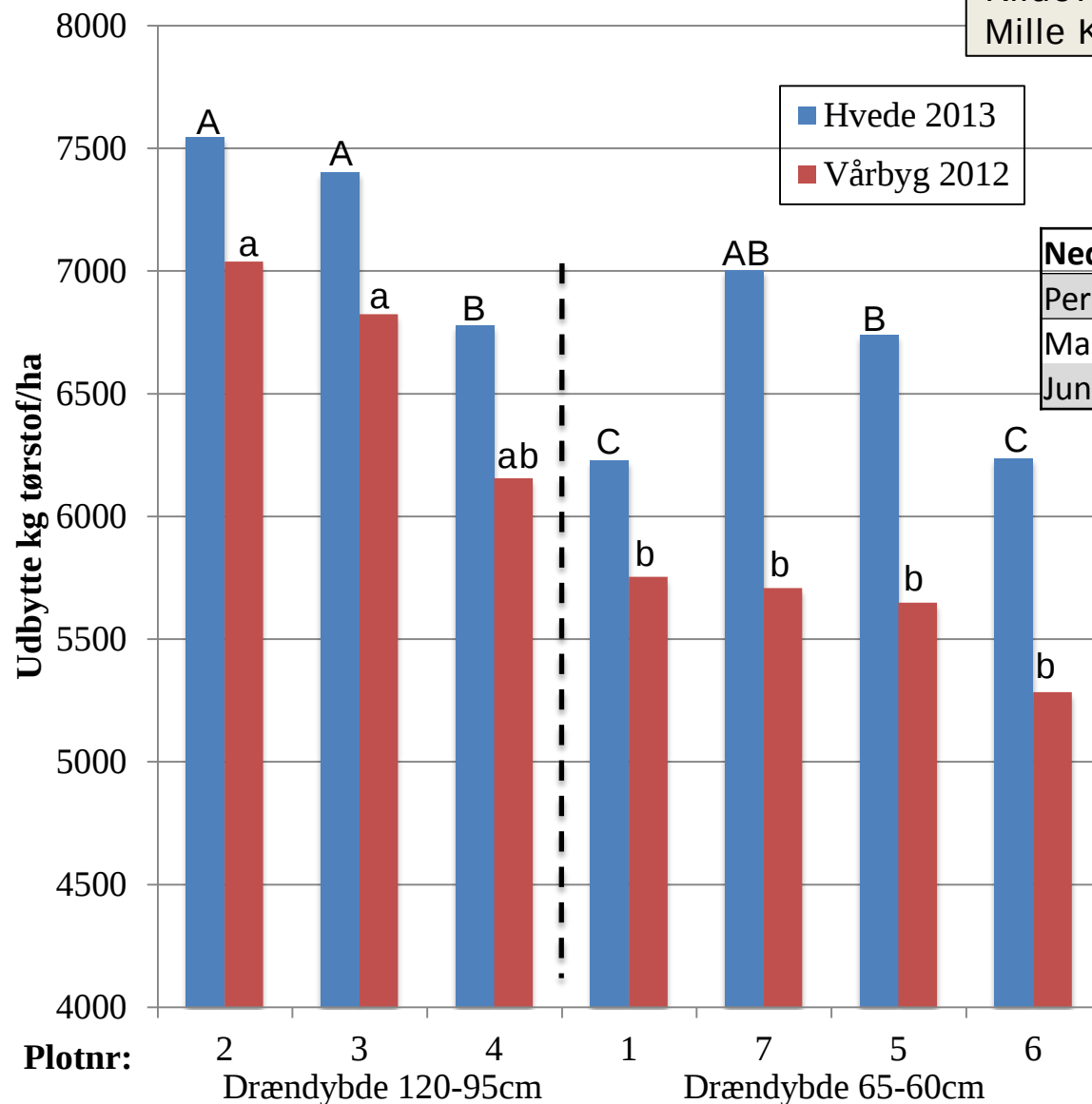
Forsøg på marskjord ved Højer

- Den største afvandingsintensitet giver:
 - Størst udbytte.
 - Mindst årsvariation.
 - Bedst dyrkningssikkerhed.
- Udbyttenedgang ved grundvandsstand 40-50 cm hele året (1965-1974):
 - Havre: 40 procent
 - Byg: 20 procent
 - Hvede: 8 procent

Udbytteforskelle og nedbør

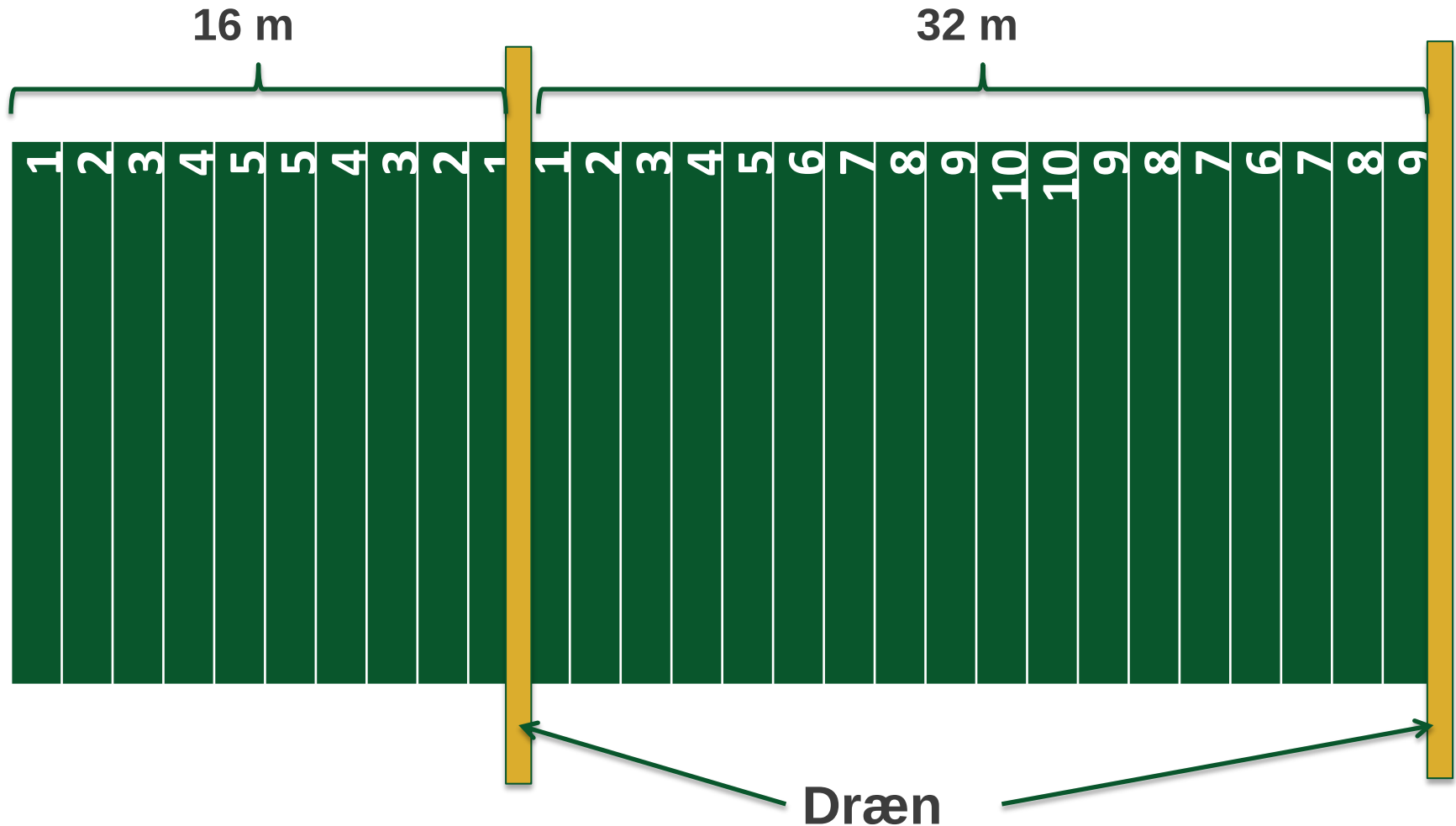
Kilde: Kasper Jakob Jensen og
Mille Krambeck Mørk Hansen, 2014

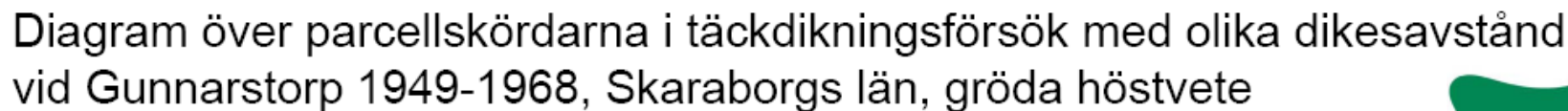
Nedbør (mm) Tokkerup Tokkerup DMI ref. dekade			
Periode	2012	2013	2001-2010
Marts-Maj	91,2	91,8	124,2
Juni- Aug	177,9	108,8	217,2

Målinger indenfor samme
gruppe med samme
bogstav er ikke signifikant
forskellige.

Principskitse - svenske drænforsøg

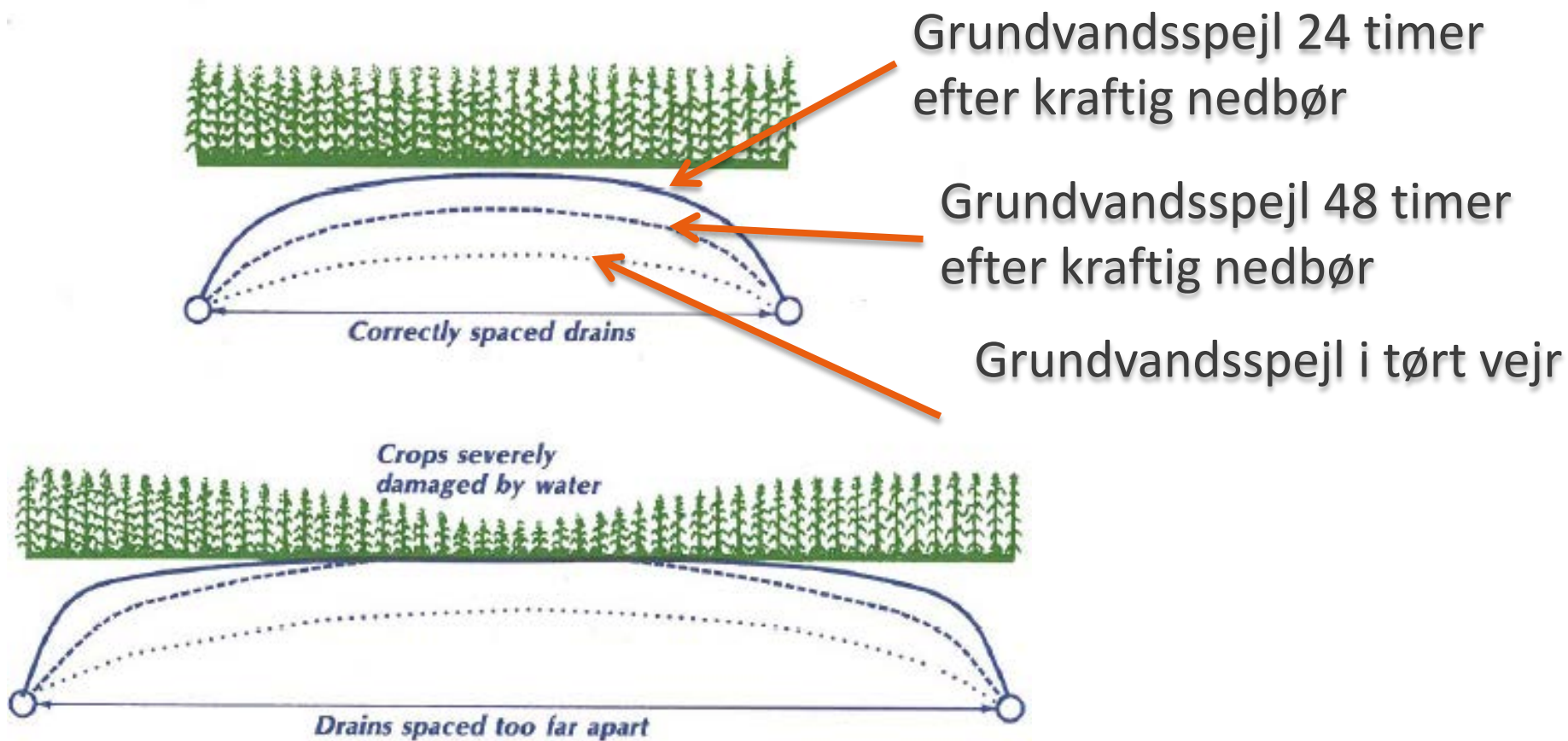

Dikesavstånd - dräneringseffekt

Lånt af Ingrid Wesström

Optimal dræneafstand

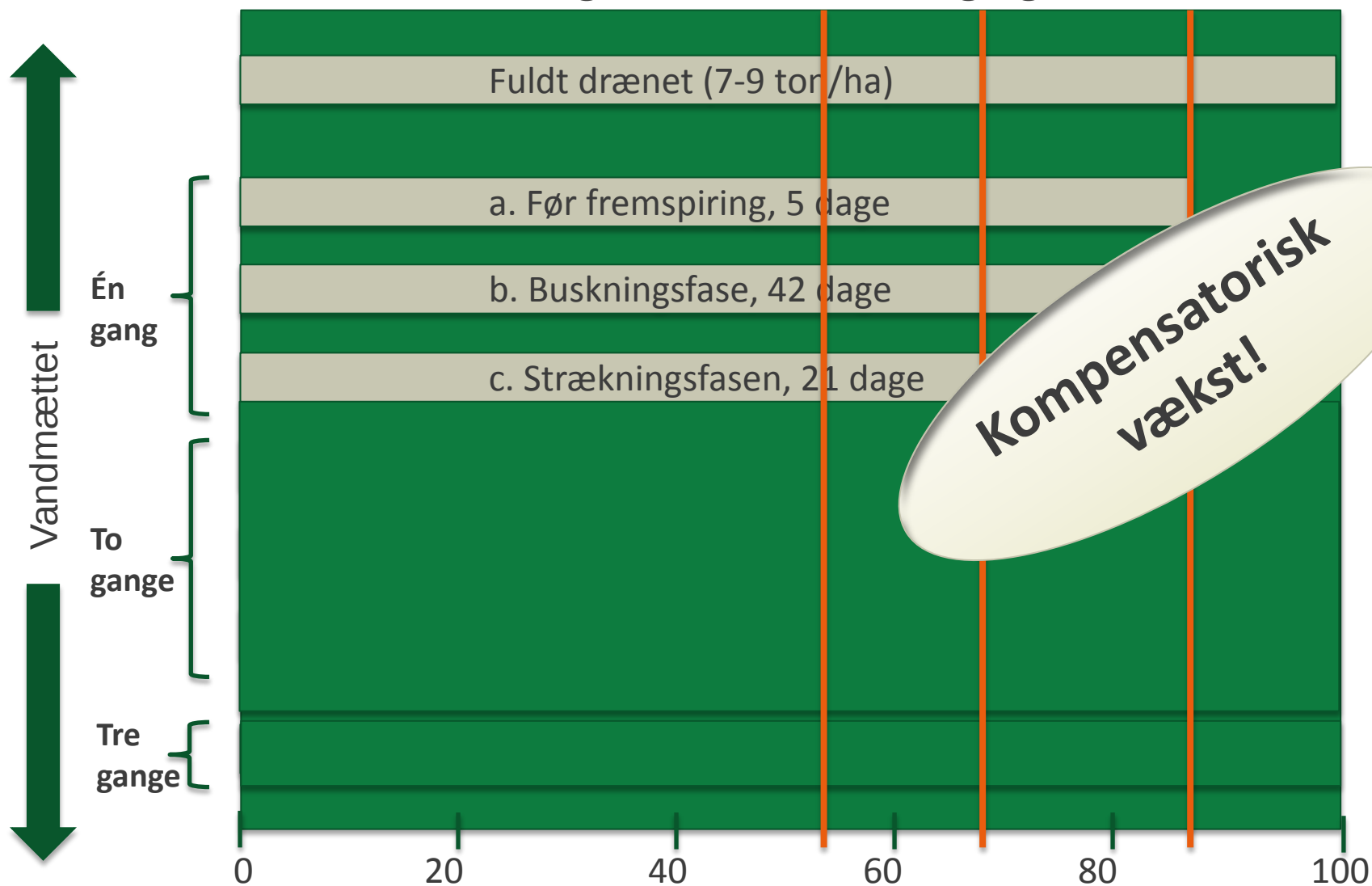

Betydningen af vandmætningen i forskellige dybder

	Antal forsøg	Grundvandsspejlets dybde, cm								
		15	30	40-50	60	75	80-90	100	120	150
		Udbytte, %								
Hvede	6	-	-	58	77	89	95	-	-	100
Byg	5	-	-	58	80	89	95	-	-	100
Havre	3	-	-	49	74	85	95	-	-	100
Ærter	4	-	-	50	90	-	100	-	-	100
Bønner	3	-	-	79	84	-	90	-	94	100
Sukker-roer	2	-	-	71	84	-	92	-	97	100
Raps	2	-	-	77	93	-	94	-	100	98

Samlet af Williamzon og Kriz, 1970

Effekt af forskellige vandmætningsgrader

Udbytte i vinterhvede, procent af udbytte ved fuldt drænet

(Efter Cannell, 1981)

Kort opsummering

- Højt grundvandsspejl giver nedsat rodvolumen og dårligere optagelse af næringsstoffer.
- En effektiv afvanding øger dyrkningssikkerheden.
- En effektiv afvanding øger udbyttet.
- Effekten af periodevise oversvømmelser er meget kompleks.

Konklusion

Optimér afvandingen! Herved forbedres dyrkningssikkerheden, og der kan opnås en bedre udnyttelse af kvælstoffet!

En effektiv afvanding giver i mange tilfælde et merudbytte på 10-25 procent. Størrelsen på merudbyttet afhænger blandt andet af vandmætningsgradens varighed, tidspunkt for vandmætning i relation til afgrødens vækststadium og hvilken afgrøde der er tale om!

Tak fordi I lyttede😊

